

A legfőbb törvény: a beteg érdeke

Emlékezés Julesz Miklós akadémikusra

Julesz Miklós egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja, 1959-től 1972-ben bekövetkezett haláláig volt a Szegedi Orvostudományi Egyetem I. sz. Belgyógyászati Klinikájának igazgatója. Tanszéki előde Hetényi Géza akadémikus, utóda pedig Varró Vince egyetemi tanár, aki jelenleg is a nagy múltú és méltan elismert klinika vezetője.

Julesz Miklós Kiskunfélegyházán született 1904. május 12-én. Születésének nyolcvanadik évfordulója alkalmából a Kiskunfélegyháza Városi Tanács VB Egészségügyi Osztálya és a Kiskunfélegyháza Városi Kórház május 11-én emlékünnepséget rendezett. Kiskunfélegyházán, a tanásháza dísztermében megtartott bensőséges ünnepségen dr. Dobos Ferenc, a városi tanács elnöke köszöntötte a megjelenteket, köztük a családtagokat, és meleg szavakkal emlékezett meg Julesz Miklósról, az emberről; Tudományos kutatói, oktatói és gyógyító orvosi munkásságáról dr. László Ferenc és dr. Szarvas Ferenc egyetemi tanárok szóltak. Az alábbiakban dr. Szarvas Ferenc megemlékezését közöljük.

Egy orvosnemdék háláját fejezzük ki, amikor kegyelettel emlékezünk Julesz Miklósról, az egykori félegyházi diákra, aki mindig szívesen és szeretettel gondolt iskolájára és tanáraira. Húsz esztendő elég hosszú egy iskola életében, mégis voltak közös tanáraink. Együtt látogattuk meg félegyházi otthonában Fodor Józsefet, aki jobarájta volt Julesz Miklós édesapjának. Vasárnaponként sokat sétálgattak együtt a Lövöldében, közben gyakorolták az angol nyelvet, beszélgettek zenéről és bizonyára még sok minden egyéb-ről, hiszen a két világháború közötti évtizedekben könnyen talált azonos hullámhosszra a Tanácsköztársaság idején kifejtett tevékenységéért állástalanra vált tanár és a mellőzött tanító, aki pedig kiválóan beszélt franciául, németül, angolul, szlovákul és jól ismerte a biblia nyelvet is.

A személyiségfejlődésben, a karakter kialakulásában az emberi élet egyik döntő szakasza az a 10-től 18 éves korig terjedő időszak, ami régebben a gimnázium 8 osztályával esett egybe. Julesz Miklós vallotta és vállalta a gimnáziumi éveknél ezt a meghatározó szerepét. A család és az iskola együttes hatására ekkor vált egyénisége elidegeníthetetlen, integráns alkotó elemévé, az a humánus, az az igaz emberség, amely egész életét áthatotta, és amihez mindig hűséges maradt. A legkegyetlenebb körülmények között is hitt az emberben, és a pokol felé vezető úton embertelenségében is kereste az embert, és még a koncentrációs tábor poklában is igyekezett észrevenni a humánus egy-egy halovány szikráját.

Orvosi működését és egyetemi tanári oktató-nevelő munkáját egyaránt az emberekre és az erkölcsbe vetett mély és megingathatatlan hit hatotta át. Az orvosi etikáról évente tartott tantermi előadásai alapján nézzük meg most közelebbről is azokat az elveket, amelyekben hitt, amelyek szerint magas szintű gyógyító és kutató

tó orvosi munkáját végezte, amelyekre személyes példamutatással is nevelte az orvostanhallgatókat és bennünket is, a vezetése alatt álló Szegedi I. Belklinikai orvosi osztályát mindig buzdította.

Julesz Miklós szerint az orvosi etika alapja a kötelességérzet, amelyet attól a perctől kezdve vállalunk a beteg érdekében, hogy baját felfedte előttünk, és ezzel egészségét és életét ránk bizta. Minden orvosi etika lényege a „salus aegroti suprema lex”, vagyis az, hogy a beteg érdeke, egészségének a védelme és visszaadása a legfőbb törvény. Vallotta, hogy az orvos érdeklődjön a szépirodalom, a zene és a képzőművészetek iránt. Az egyoldalú orvos nem jó orvos. Sokrétűen képzetnek kell lennie ahhoz, hogy minden betegével megtalálja a legmegfelelőbb hangnemet, mert csakis így nyerheti el bizalmukat, ami máig is az eredményes gyógyítás egyik fontos előfeltétele maradt.

Ebben a vonatkozásban érintette az orvosi magánygyakorlat kérdését; nem ellenzte azt, mert a beteggel való bánni tudás iskolájának tartotta. Eltörlését, ami az ötvenes években felmerült, nem helyeselte, mivel szavai szerint, a gyógyítás igen sokszor személyes bizalom kérdése, és meg kell hagyni a betegnek azt a jogot, hogy pénzt valamilyen luxuscikkre költse-e, vagy arra az orvosra, akit kiválaszt. A klinikán arra buzdított bennünket, és vizitjein maga is úgy járt el, hogy minden beteggel úgy kell bánni, mintha a magánbetegünk lenne, de valójában egyik se legyen az! Ő maga tanszékvezetői kinevezése után nem folytatott magánrendelést.

Julesz Miklós orvos-etikai szemléletében fontos helyet kapott az orvosok egymás közti viszonya, a kollegális kapcsolat kérdése. Ha orvosi etikáról beszélünk, mint mondotta, szinte majdnem mindig arról van szó, hogy a másik orvossal szemben, hogyan viselkedünk. Ezt ő is igen kényes, de nagyon fontos problémának

tartotta. És ez valóban így van ma is, de így volt már évezredek óta. Ideillik Galenusnak, az ókori római birodalom nagy orvosának a találó mondása: „A legjobb orvos maga a természet, mert a betegségek nagyobb részét meggyógyítja, és soha nem mond rosszat a kollégáiról”.

Julesz Miklós a klinikán arra tanított bennünket, hogy értékeljük és tiszteljük a körzeti orvosok és a rendelőintézeti kollégák munkáját, véleményét hiszen nekik sokszor percek alatt, nagyon kevés adat ismeretében kell dönteniük. A klinikai vagy a kórházi orvos mögött ugyanakkor ott van a sokkal nagyobb biztonságot nyújtó laboratóriumi, röntgen- és konziliáriusi háttér, aminek a tudatában könnyű lehet a fölényes kézlegyintés, vagy a kioktatás. Julesz professzor az ilyesmit mélységesen elítélte, de mindig megtalálta a módját, hogy a beteg a kollegialitás megsértése nélkül mindig megkapja az állapotának legmegfelelőbb el- látást. És ez ismét a humánusnak és a bizalomnak, a szaktudás mellett az orvosi munka másik két alappillérenek a megnyilvánulása.

A konzíliumot kiemelt kérdésnek kezelte az orvosok egymás közti kapcsolatában és határozott, ma is helytálló nézete- ket hirdetett róla. E szerint, ha a beteget kezelő orvos úgy érzi, hogy saját hatáskörében már nem tud továbblépni, erkölcsi kötelessége, hogy a megítélése szerint legmegfelelőbb szakember konzíliumát kérje. A konzíliumot kizárólag a beteg érdekében álló szakmai szempont határozhatja meg; hiúság, tekintély- féltés, presztizs, vagy anyagi szempontok egyáltalán nem befolyásolhatják azt.

Julesz Miklós orvosetikai elveit tömören összefoglalva azt mondhatjuk, hogy erkölcsös az az orvos, aki szakismereteit állandó továbbképzéssel és tapasztalatgyűjtéssel gyarapítja, tudását esküjéhez híven mindig lelkiismeretesen és a jó értelemben vett kollegialitás szem előtt tartásával használja fel a betegek érdekében.

Mindig őszinte halálával emlékezett iskolájára, a ma Móra Ferenc nevet viselő gimnáziumra, és örömmel jött el ide, 1971-ben, 50 éves érettségi találkozásukra; azt hiszem, ez volt utolsó látogatása szülővárosában. Jóleső érzés, hogy szülővárosa, születésének 80 éves évfordulóján, méltóképpen tisztelje nagy fia emléke előtt. Akinek a neve ott ragyog Móra Ferenc, Holló László és a város többi nagy szülőttének a neve mellett.

Galambosi László

Tovább

Későre jár. Kettőzve léptedet elérheted a csukódó eget. Maradsz. Gyermekek, karjaid között, hajnalfehér ruhába öltözött. Eldobott botod lopva felveszed, vándorláshoz hajlékony fegyvered. Fiad fölveti koszorús fejét, szimatolja lángok leheletét. Pihennél. Ugrat, szágul a csikó, sarkantyúval gyorsít a Suhanó. Utána csak. Dübörgő gondolat sem előzheti győztes fiadat! Minden gyermek páncélban született, választatott, hogy vívia az eget. Az agg apa hű fevverhordozó, táltost nvergel, ha roskad a Fakó. Arca elől fölpereg a virág, félti kelvében őrzött/sugarát, az ifjú felé lágvan meghajol. A gyökerek tudják, hogy valahol a gyermek győz, az apa lezuhan. Csillag reszket a Kettős Kapuban, búcsúzni jön s ölelni boldogan. Hajoli hozzá s vágtass tovább, fiam.

Mester és tanítvány

A fiú nagyon igyekezett. A pillanatnyi kihagyást tán éppen ez a görcsös akarás okozta: a lemez, mint a papír gyűrődött össze hirtelen, és kipördült a gép alól. Kapdosott volna jobbra-balra, ha a mester le nem fogja a kezét. Aztán csak hallgatta leszegett fejével a máskor oly nyugodt, türelmes szakit.

Mesterét csak jóval később értette meg. Azt, hogy szóáradataiban több volt az aggodalom, mint a düh, s hogy nem a selejt miatt történt az egész, hanem mert majdnem súlyos balesetet okozott önmagának. Később, mondom, mert hősünk nem hagyta ott a szakmát, még a csarnokot sem. Kis híján másfél évtizede ott dolgozik. Azóta kicserélődtek a gépek. A mester már, sajnos, nincs köztük, a szíve vitte el váratlanul. Ő pedig sokat gondol rá. Különösen azóta, hogy oktat, hogy neki is tanítványai vannak. Akiknek minél többet akar átadni a szakmából, s akiket — félt.

A tanítványok harmadévesen kerülnek hozzá. Az egyik ügyetlen, a másik túlságosan félszeg, a harmadik meg nagyhangú, hányaveti. Nem könnyű velük. Rá vannak bízva. Meg kell tanítani nekik a szakmát. Nemegyszer mérgeződik.

Aztán a többi gond, ami az oktatáson kívül esik! A gyerekek igényelnék a szorosabb kapcsolatot, gyakran a legapróbb ügyes-bajos dolgokban a mestertől várják a tanácsot. Nincs rá idő? Muzsáj, hogy legyen. Ő az összekötőkapocs a gyár és a tanítvány között, oktat, szervez, irányít, nevel — segít. Általa ismerik meg a műhelyt, s a nagyobb, a vállalati közösséget, amelyben feltehetőleg szakmukásként dolgozni fognak. Hiszen az üzemek nem titkolt igyekezete, hogy szakmunkástanulóikat megtartsák a bizonyítvány megszerzése után.

Az oktatásukat irányító szakmunkás felelőssége ekképp igen nagy. Vállalja, csinálja, szívvel — többnyire mindenféle pedagógiai felkészültség nélkül. De nemcsak, s nem elsősorban rajta múlik, hogy tanítványai az oktató üzemből munkahelyre is leljenek. A vállalat anyagi támogatásának és a szűkebb meg a tágabb értelemben vett munkahelyi közösségnek, meghatározó szerepe van a szakmunkástanulók munkásság nevelésében, szakmai képzésében, világnézetük, magatartásuk formálásában.

Sokszor nehéz persze a fiatalokat türelemmel bírni. Akkor mondjuk, ha az embert megannyi egyéni gond nyomasztja. S dolgozni, termelni kell, a gép mellett nincs idő, nincs „ideg”, holmi csip-csup szakmai kérdésekkel, az utánpótlással is foglalkozni. Való igaz, olykor egyszerűbb a majdani munkatársat, a félszeget, vagy a bőbeszédűt egy kézlegyintéssel elintézni, kifutófiúként kezelni, igényes munka helyett kezébe seprűt adni, takarítson csak, azzal is telik az idő, s legalább nem zavar...

Csak hogy... Középlely igazság: a helyünkbe lépők olyanok, amilyenek mi neveljük-alakítottuk őket. S mi pedig azt szeretnénk, ha okosabbak, ügyesebbek lennének nálunk.

A szakmunkásképzés korszerűsítésére irányuló törekvésekben nem véletlenül kapnak oly nagy jelentőséget a gyakorlati képzést folytató vállalatok, s velük a munkára nevelő kollektívák. A szakoktató mesterek számára tán a legnagyobb öröm az volt, ha tanítványaik túlszárnyalták őket. A leendő szakmunkások tanításában is azt kell szem előtt tartani — szoros együttműködésben az iskolával —, hogy ne csupán a jelen feladatainak megoldására legyenek képesek, hanem azokra a teendőkre is, amelyek húsz-harminc esztendő múlva várnak rájuk.

S akkor a mesternek sem kell féltetnie őket.

K. K.

Donászy Kálmán

Májusi varázslat

Úgy jött akár a bűvös éji mágus, csillag palástban úihold éjjelen, susogó zefir szárnyakon a május és átsuhan az alvó réteken.

Még szürke téli pára ült a tájon, mikor a május ráereszkedett, s már álmában sok édes szűzi szájon jövendő csókok vágva reszketett.

Még mézgás héi feszült a barna bimbón, s a rét még rozsdás mezbe öltözött, mikor elszállt varázsvesszőt suhinton a szunnyadó, derengő föld fölött.

A rét, s az erdő kéjjel összeborszong, varázsfuvallat volt mit átseper?... S a fáknak minden porcikája forr. zsong, s reggel: menyasszony-díszben áll a kert.

S amint a varázslat mennyekig árad, lobban a csillag az éteren át, felcsendül az erdő, mint a madárhad, csattog a nászadal, a szép szerenád.

És zeng a pacsirta, s a cinke, a sármány — néma maradni ma egy se akar — s mint a kísértet a nádasok árnyán messzi kuruttyol a víg zenekar.

Harmatos illatod permete mákony és májusai pálcád itt ha suhint, gúválnak a gvertvák a gesztenye fákon, nap fénve piroslik, mint a rubint.

